

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕХНОЛОГІЙ
У ТВАРИННИЦТВІ

Кафедра інфекційних та інвазійних хвороб

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання та оформлення курсової роботи
з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби»
(історія хвороби)
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»

м. Кам'янець-Подільський
2022 рік

УДК 619:616.98

Укладач:

Тетяна КАРЧЕВСЬКА,

доцентка кафедри інфекційних та інвазійних хвороб,

кандидатка ветеринарних наук

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
(протокол № 7 від 25 жовтня 2022 р.)*

Рецензенти:

Віталій ЧУХНО,

директор ветеринарної клініки «Vitae Vet» м. Кам'янець-Подільський, кандидат
ветеринарних наук

Юлія ГОРЮК,

т.в.о. завідувача кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та
хірургії, кандидатка ветеринарних наук

Методичні рекомендації до виконання та оформлення курсової роботи з
дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби» (історія хвороби) для
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211
«Ветеринарна медицина»/ Тетяна КАРЧЕВСЬКА. Кам'янець-Подільський: ЗВО
«ПДУ», 2022. 27 с.

Методичні рекомендації дають можливість здобувачам поглибити теоретичні
знання щодо характеристики певної інфекційної патології, самостійно
оволодіти навиками збору анамнезу, клінічного дослідження тварини, її
курації, підбору ефективної схеми лікування, оформлення епікрізу тощо.

© ЗВО «ПДУ», 2022

Зміст

Вступ.....	4
1. Вимоги до виконання та оформлення курсової роботи.....	5
1.1.Обсяг та загальні вимоги до написання курсової роботи.....	5
1.2. Порядок проведення клінічного дослідження тварин, хворих на інфекційні хвороби.....	7
1.3.Пояснення щодо написання окремих розділів роботи.....	8
2. Структура виконання курсової роботи.....	19
3. Приблизний перелік тем курсових робіт (історія хвороби).....	26
4. Додаток А.....	27

Вступ

Виконання курсової роботи у вигляді історії хвороби проводиться згідно отриманого завдання викладача або самостійно під керівництвом лікаря ветеринарної медицини у конкретних умовах (клініка, стаціонар) під час проходження виробничої практики, де здобувач - практикант проводить комплекс діагностичних досліджень та назначає курс лікування (курацію) хворої тварин.

Оформлення курсової роботи передбачає ведення регулярних записів, які характеризують симптоматику інфекційного захворювання та його перебіг, проведення комплексу протиепізоотичних заходів (ізоляція, призначення лікування, проведення дезінфекції) та профілактики.

В постановці діагнозу необхідно керуватись всіма даними епізоотологічних, клінічних, лабораторних та спеціальних методів досліджень. Особливу увагу необхідно звернути при диференціації інфекційного захворювання.

Для підтвердження діагнозу необхідно провести також ряд лабораторних досліджень (гематологічні, серологічні, дослідження сечі, фекалій, молока, ексудату, зіскрібків тощо), якщо робота виконується під час практики. При можливості також проводять спеціальні дослідження із визначенням алергічних, біохімічних, імунологічних, рентгенологічних та сонографічних показників досліджень.

При виконанні курсової роботи (історії хвороби) передусім необхідно керуватись діючими законодавчими інструкціями. Лікування тварин проводять із призначенням етіотропних, симптоматичних та патогенетичних засобів, чітко керуючись інструкціями та настановами щодо їх застосування. Лікування проводять комплексно із врахуванням індивідуальних особливостей та стадійності прояву інфекційного процесу. В епікризі зазначають вчасність, адекватність та ефективність проведеної терапії.

1. Вимоги до виконання та оформлення курсової роботи

1.1.Обсяг та загальні вимоги до написання курсової роботи

Обсяг курсової роботи може складати 25-30 аркушів тексту без врахування додатків, написаного або надрукованого через півтора інтервали з полями: ліве - 3см, права – 1,5 см, верхнє та нижнє по 2 см. Курсова робота має виконуватися комп'ютерним текстом (текстовий редактор Word шрифт Times New Roman 14 - го розміру з 1,5 інтервалом).

Заголовки відділяються від тексту зверху і знизу трьома інтервалами

Кожну структурну частину магістерської роботи починають з нової сторінки.

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту та дорівнювати п'яти знакам.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп'ютерному друці курсової роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок курсової роботи, номер сторінки на титульному аркуші не проставляють (додаток А).

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад, "1.1." (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка. У кінці номера ставиться крапка, наприклад, "2.3.2.", потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті курсової роботи. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, "Таблиця 2.1."

Таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею та друкують симетрично до тексту. Назву та слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або поруч, чи переносять частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи у кожній частині таблиці її головку та боковик. При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Слово "Таблиця _" вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: "Продовж. табл." із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки - з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки граф вказують в однині.

Робота має бути оформлена грамотно, акуратно, без граматичних і стилістичних помилок. У разі допуску незначної помилки чи неточності, що були виявлені в процесі оформлення роботи, допускається виправити їх підчищенням або зафарбовуванням білим коректором і нанесенням на тому місці виправленого знаку чи літери.

1.2. Порядок проведення клінічного дослідження тварин, хворих на інфекційні хвороби

Клінічне дослідження тварин, хворих на інфекційні хвороби, проводять за певною схемою в такій послідовності, щоб дані попередніх досліджень доповнювались даними наступних.

Схема клінічного дослідження тварин, хворої на інфекційну хворобу:

I. Реєстрація (*Registracio*). Вид тварини, дата, час поступлення, стать тварини, вік тварини, маса тіла, вгодованість тварини, кличка, інвентарний №, масть і прикмети, порода, мета утримання, продуктивність, власник тварини, адреса власника тварини.

II. Збирання анамнезу (*Anamnesis*).

Анамнез про життя тварини (*Anamnes vitae*). Походження тварини, утримання, догляд за твариною, годівля, продуктивність, експлуатація, благополучність господарства (населеного пункту) щодо інфекційних захворювань у минулому, проведення щеплень тваринам, виведення тварин з господарства, вивезення продуктів і сировини тваринного походження, проведення діагностичних досліджень тощо.

Анамнез про хворобу (*Anamnes morbi*).

Дата захворювання тварини, причини хвороби і обставини, при яких захворіла тварина, прояви і симптоми захворювання у тварини.

III. Обстеження тварини при реєстрації (*Status presens universalis*)

1. Загальне дослідження (дата і час)
2. Визначення температури тіла (Т, °С), загальний стан тварини, визначення габітусу:
 - а) будова тіла;
 - б) стан вгодованості (маса)
 - в) положення тіла в просторі
3. Визначення темпераменту, визначення конституції, дослідження кон'юнктиви, дослідження шкіри та шерстного покриву, дослідження лімфатичних вузлів і судин.

IV. Дослідження окремих органів і систем: дослідження серцево-судинної системи, органів дихання, органів травлення, сечостатевої системи, органів зору і слуху, нервової системи.

V. Лабораторні дослідження:

Мікроскопічні дослідження, гематологічні дослідження, біохімічні дослідження, серологічні дослідження, інші лабораторні дослідження.

VI. Спеціальні методи дослідження: епізоотологічний метод, алергічний метод, рентгенівський метод, сонографічний (УЗД), ендоскопічне дослідження, магнітно-резонанний томограф тощо (МРТ).

1.3. Пояснення щодо написання окремих розділів роботи:

1) Реєстрація (Registratio). При реєстрації тварини, хворої на інфекційне захворювання, в журналі записують:

Вид тварини. Вид тварини при реєстрації має істотне значення, тому що ряд інфекційних хвороб тварин властивий лише одному якому-небудь виду, кільком видам або усім видам тварин.

Стать тварини. При визначенні хвороби тварини її стать становить менш практичний інтерес, ніж вид. Проте, не слід забувати, що внаслідок особливостей анатомічної будови і фізіологічного стану тварини, пов'язаних із статтю, клінічний прояв однієї і тієї самої хвороби у тварини різної статі одного і того ж виду за місцем локалізації патологічного процесу може бути різним.

Вік тварини. Для правильного діагнозу істотне значення має вік тварини. Відомо, наприклад, що ряд інфекційних хвороб властивий тваринам лише певного віку.

Масць, прикмети, кличка, інвентарний номер тварини. При реєстрації хворої тварини треба точно визначити і записати масць, прикмети, кличку чи інвентарний номер. За цими даними можна легко знайти в господарстві ту чи іншу хвору тварину, що дуже важливо при перевірці умов правильної її ізоляції.

Порода тварини. Порода не має істотного впливу на ступінь чутливості

організму тварини до інфекційного агента. Тому при реєстрації вона становить менший інтерес. Проте, аборигенні місцеві породи тварин, як правило, більш стійкі до захворювань, ніж завезені.

Вгодованість тварини. Вгодованість тварини характеризує до деякої міри стан її годівлі, експлуатації, догляду і утримання, а при тривалому спостереженні за хворою твариною і характер перебігу інфекційного процесу.

Власник тварини. Визначення власника хворої тварини чи місця розташування господарства, де зареєстровано випадок захворювання, необхідне для проведення заходів щодо локалізації і ліквідації інфекційної хвороби. Роблять також відповідний запис у графі: адреса власника.

2) Анамнез (*Anamnesis*)

Анамнестичні дані мають певне значення у виявленні причин і характеру інфекційного захворювання тварини. В анамнезі з'ясовують умови, в яких перебувала тварина до захворювання і з часу захворювання (*anamnesis morbi*).

Збираючи анамнез, з'ясовують такі основні питання:

- період до захворювання тварини: походження тварини, утримання, догляд, годівля, режим напування та експлуатація, благополучність господарства (населеного пункту) щодо інфекційних хвороб у минулому, проведення щеплень; діагностичних досліджень тварини; відомості про переміщення тварин, і перевезення сирих тваринних продуктів та тваринної сировини у господарстві.
- період під час захворювання тварини: коли і за яких обставин захворіла тварина, в чому виявлялося захворювання, хто і як лікував тварину та поширеність хвороби.

Анамнез про життя (*Anamnes vitae*)

Походження тварини. При збиранні анамнезу з'ясовують чи вирощена тварина в даному господарстві, чи придбана в іншому місці, і якщо придбана, то де і коли. З'ясування цього питання дає змогу встановити, заразилась тварина в своєму господарстві чи інфекцію було занесено із-зовні. У першому випадку джерело інфекції потрібно шукати в самому тваринницькому

господарстві, а в другому - за його межами. Одночасно вживають заходи, спрямовані на локалізацію і ліквідацію виявленої хвороби, а також на викорінення вогнища інфекції. Подібну інформацію виявляють і при зборі анамнезу у дрібних домашніх тварин.

Утримання тварини. З'ясовуючи умови утримання тварини, слід мати на увазі, що перебування тварини в тісному, темному, вогкому, погано провітрюваному приміщенні спричинює зниження загальної резистентності організму проти інфекції. Різкі коливання температури і протяги у приміщенні, де утримується тварина, спонукають до прояву деяких інфекційних захворювань. Вогкість і бруд у тваринницьких приміщеннях є однією з головних причин виникнення сальмонельозу у телят і поросят в господарстві. Погана вентиляція або відсутність її неминуче сприяють накопиченню в приміщеннях, де утримуються тварини, шкідливих для їх організму газів - аміаку, вуглекислого газу, сірководню та інших, що також знижує загальну стійкість організму тварини проти збудника інфекції.

Догляд за твариною. Поганий догляд, незнезараження речей догляду при інфекційних хворобах тварин можуть призвести до швидкого перезараження великої кількості їх у господарстві (фермі, бригаді), особливо при ящури, епізоотичному лімфангоїті та ін. Тому з'ясування в анамнезі умов догляду за тваринами має велике практичне значення.

Годівля тварини. Особливо уважно слід з'ясувати, які створено умови для годівлі тварини, адже правильна і повноцінна годівля тварин є важливим фактором підвищення загальної стійкості їхнього організму проти інфекційного агенту. Разом з тим корми, які контаміновані збудником інфекційних хвороб, дуже часто є джерелом виникнення заразних хвороб тварин у господарстві.

Напування тварини. З'ясовуючи умови напування, необхідно встановити забезпеченість господарства водою і своєчасність напування тварин. Своєчасне напування доброякісною водою і в достатній кількості є необхідною умовою для підтримання організму тварин у здоровому стані і досягнення високої їх

продуктивності. Забруднені збудниками інфекційних хвороб водойми дуже часто є джерелом інфекції при ряді заразних захворювань (лептоспіроз).

Експлуатація тварини. Необхідно мати уявлення про умови експлуатації тварин до їх захворювання. Правильне використання продуктивних якостей тварини з урахуванням фізіологічного стану її організму має істотне значення в збереженні стійкості проти інфекцій. Перевтома внаслідок надмірної експлуатації тварини, надмірне використання продуктивності без достатньої компенсації затраченої енергії призводять до ослаблення організму тварини, внаслідок чого підвищується сприйнятливість до інфекції.

Благополучність господарства (населеного пункту) щодо інфекційних хвороб у минулому. Знання благополучності тваринницького господарства щодо різних інфекційних хвороб тварин у минулому досить важливе, бо в поєднанні з даними клінічного дослідження хворої тварини може допомогти при попередньому встановленні епізоотологічного діагнозу.

Проведення щеплення тварин. При збиранні анамнезу слід з'ясувати, чи проводили тваринам в господарстві і населеному пункті запобіжні щеплення; якщо проводили, то встановити, коли, якими біологічними препаратами і проти яких хвороб. При цьому складається уявлення про імунний статус тварин проти тієї чи іншої інфекційної хвороби і тим самим полегшується встановлення діагнозу.

Виведення тварин з господарства. Слід встановити, чи виводились тварини з господарства перед виникненням інфекційної хвороби і в період її виникнення, враховуючи тривалість інкубаційного періоду передбачуваного захворювання. З'ясування цих питань дає підставу своєчасно запровадити заходи щодо ізоляції тварин з неблагополучного на інфекційну хворобу приміщення; провести заходи щодо локалізації і ліквідації хвороби в господарстві, куди прибули тварини з неблагополучного господарства, якщо внаслідок виведення їх виникла будь-яка інфекційна хвороба серед місцевих тварин господарства:

Вивезення продуктів і тваринної сировини. Відомості про це мають велике практичне значення для організації і здійснення заходів, спрямованих на повну ліквідацію вогнищ інфекції як в самому неблагополучному господарстві, так і далеко за його межами, куди було занесено інфекцію з сирими продуктами або з незнезараженою сировиною тваринного походження.

Проведення діагностичних досліджень. З'ясувавши питання про раніше проведені масові діагностичні дослідження тварин - алергічні, серологічні, мікроскопічні, мікробіологічні, гематологічні та інші, легше встановити правильний діагноз захворювання у тварин. Це також дає змогу попередньо встановити благополучність господарства щодо інфекційних хвороб у минулому і, нарешті, правильно визначити строки проведення повторних діагностичних досліджень.

Анамнез про хворобу (Anamnesis morbi)

Дата захворювання тварини. Точне встановлення дати захворювання тварини полегшує визначення форми клінічного прояву і перебігу хвороби (надгострої, гострої, підгострої, хронічної). Це має вирішальне значення в комплексі даних при діагностиці хвороби і свідчить також про передбачуваний ступінь поширення її в господарстві в тому випадку, коли до того, як тварина надійшла на лікування, не було на місці вжито необхідних заходів щодо локалізації цього захворювання (ізоляція хворих тварин, дезінфекція приміщень, знезараження гною, гноївки та ін.).

Причини хвороби і обставини, за яких захворіла тварина. З'ясування в анамнезі нього питання здебільшого пов'язано з великими труднощами. Проте, особа, яка доглядала хвору тварину, може повідомити цінні дані про можливе джерело інфекції. Наприклад, тварина захворіла після випасання на певній пасовищній ділянці або після годівлі певними кормами, або після напування з певного водного джерела, чи після перебування в якому-небудь іншому господарстві благополучному щодо заразної хвороби.

Прояви захворювання у тварин. Дані про поведінку тварини і клінічні ознаки хвороби, помічені власником або особою, що доглядає за нею, з початку

захворювання і до часу надходження тварини на лікування дають змогу якоюсь мірою встановити динаміку розвитку інфекційного процесу. Ці дані полегшують діагностування хвороби.

Чи надавалась допомога тварині і в чому вона полягала. З'ясувавши питання, як лікували тварину, можна, по-перше, певним чином контролювати правильність і ефективність дії біологічних препаратів, хіміотерапевтичних засобів та інших ліків, які застосовувались раніше з лікувальною метою, по-друге, запобігти призначенню несумісних лікарських речовин або біологічних препаратів, які можуть викликати явище анафілактичного шоку, і, нарешті, по-третє, дасть змогу після встановлення діагнозу зробити правильний вибір біологічних препаратів та інших лікарських речовин для дальшого лікування хворої тварини.

Поширеність захворювання. З'ясування динаміки захворювання тварин у господарстві (місті, населеному пункті) дає змогу скласти уявлення про характер перебігу епізоотії (ензоотії), що в свою чергу полегшує встановлення епізоотологічного діагнозу хвороби.

Правильно зібрані анамнестичні дані мають дуже важливе практичне значення як для встановлення діагнозу хвороби і з'ясування джерел інфекції та шляхів її поширення, так і для організації і проведення профілактичних і протиепізоотичних заходів.

При зборі анамнезу в написанні історії хвороби собаки або kota, дотримуються приблизно таких же правил як і при написанні історії хвороби сільськогосподарських тварин, враховуючи умови їх утримання власником чи в розпліднику.

3) Обстеження тварини при реєстрації (Status presens universalis)

Зібравши анамнез, визначають клінічні симптоми хвороби.

Спочатку проводять загальне дослідження тварини, а потім дослідження окремих органів та їх систем: серцево-судинної системи, системи органів дихання, травного тракту, сечостатевої системи, органів зору і слуху та нервової системи.

В разі необхідності проводять також і лабораторні дослідження: мікроскопію, мікробіологічні, гематологічні, серологічні та ін., а також спеціальні : епізоотологічні, алергічні, рентгенівські та сонографічні (УЗД). Під час загибелі або вимушеного забою роблять патологоанатомічний розтин трупів.

Загальне дослідження тварини розпочинають з вимірювання температури тіла. Потім визначають габітус (будову тіла, стан вгодованості і положення тіла, стан слизових оболонок, лімфатичних вузлів і судини.

Визначення температури тіла. Для визначення температури тіла у пряму кишку тварини вводять термометр на 10 хвилин. Перед користуванням його струшують, дезінфікують і змащують вазеліном. Дані термометрії мають дуже важливе значення для встановлення діагнозу хвороби. Щоб мати можливість вести спостереження за температурною кривою протягом усього періоду хвороби тварини, термометрію проводять регулярно двічі на добу, ранком і ввечері в один той самий час.

Температурні дані записують на температурний листок і складають графічно температурну криву.

Визначення габітусу (будова тіла, стан вгодованості і положення тіла у просторі). Про будову тіла складають уявлення за розвитком кістяка та мускулатури. Значно рідше для визначення будови тіла користуються вимірювальними приладами. Тварини з міцною будовою тіла стійкіші проти впливу різних шкідливих факторів, зокрема інфекційного агента.

Стан вгодованості тварини певною мірою дає уявлення про обмін речовин. При деяких хворобах він порушується, що призводить до схуднення.

Оглядаючи тварину ззовні, визначають положення її тіла в просторі. У тварин воно буває нормальним, природним, вільним. У хворих тварин вимушені рухи (безцільне блукання, манежні рухи, рух вперед або назад, вимушене лежаче положення тощо).

При інфекційних хворобах, що супроводжуються лихоманкою, хода у тварин буває звичайно повільною, стомленою, іноді хиткою.

Визначення темпераменту проводять за швидкістю і ступенем реакції тварини на зовнішні подразнення. При тяжких гарячкових захворюваннях тварини жвавого темпераменту, на перший погляд, не справляють враження важко хворих, у них довше зберігається апетит і бадьорість, в той час як флегматики за таких самих умов зовсім не реагують на навколишнє середовище і здаються безнадійними.

Визначення конституції. За П.М. Кулешовим, Е.А. Богданович і М.Ф. Івановим тварин поділяють на п'ять типів конституції: міцний, грубий, ніжний, рихлий і щільний. Виникнення деяких інфекційних хвороб іноді пов'язується з конституцією тварини. Відомо, що тварина із ослабленою конституцією менш стійка проти інфекційних хвороб.

Дослідження кон'юнктиви. Досліджуючи кон'юнктиву, звертають увагу на зміну її кольору - почервоніння, блідість, синюшність, жовтушність, наявність крововиливів, набряків і витікань з кон'юнктивального мішка.

Зміни кон'юнктиви спостерігаються при деяких інфекційних захворюваннях тварин. Так, наприклад, при лептоспірозі спостерігається різка жовтяниця видимих слизових оболонок, в тому числі і кон'юнктиви. При чумі свиней часто спостерігаються слизові або слизисто - гнійні витіки з кон'юнктивального мішка і т. ін.

Дослідження шкіри та шерстного покриву. Після дослідження кон'юнктиви звичайно проводиться дослідження шкіри і шерстного покриву тварини; при цьому звертають увагу на фізіологічні властивості шкіри - колір, запах, еластичність, сухість, вогкість, жирність, температуру та ін. У тварини, хворої на інфекційну чи іншу хворобу, шерсть здебільшого скуйовджена, без властивого їй природного блиску.

Зміни шкіри мають велике значення для диференціальної діагностики інфекційних хвороб тварин. Так, червоні плями, що нагадують опіки кропивою, майже завжди спостерігаються на шкірі при бешисі свиней. Крововиливи у вигляді червоних, що не бліднуть від натискування пальцями, плям на шкірі нерідко спостерігаються при чумі свиней. Змертвіння окремих, іноді значних

розмірів ділянок шкіри спостерігається в ряді випадків при лептоспірозі великої рогатої худоби і при хронічному перебігу бешихи свиней.

Ділянки облісіння, лусочки, гній, струпи мають місце при трихофітії.

З наведених прикладів видно, що уважне дослідження шкіри тварин має велике діагностичне значення.

Дослідження лімфатичних вузлів і судин. При дослідженні периферичних лімфатичних вузлів і судин хворої тварини звертають увагу на розмір їх, щільність, форму, болючість, температуру і рухливість як самих вузлів, так і шкіри, що їх вкриває.

Ретельне дослідження лімфатичних вузлів при багатьох інфекційних хворобах тварин допомагає поставити діагноз. Наприклад, епізоотичний лімфангоїт коней характеризується в основному гнійним запаленням шкірних і підшкірних лімфатичних судин і прилеглих лімфатичних вузлів з наступним ураженням шкіри і підшкірної клітковини – абсцеси і виразки.

За типового перебігу миту в підщелепових лімфатичних вузлах швидко розвивається запальний процес, що супроводжується утворенням абсцесів найчастіше з одного боку. При цьому лімфатичні вузли швидко збільшуються в обсязі, робляться напруженими, гарячими, заповнюючи собою майже весь підщелеповий простір. Через деякий час лімфатичні вузли флюктуують і прориваються з виділенням великої кількості сметаноподібного гною.

4) Дослідження окремих органів і систем.

Закінчивши загальне клінічне дослідження тварини, хворої на інфекційну хворобу, переходять до дослідження її органів та систем.

Дослідження серцево-судинної системи. Для діагностики деяких серцево-судинних захворювань тварин стан цієї системи відіграє значну роль, особливо при інфекційній анемії і стахіоботріотоксикозі коней, чумі свиней та ін. При цих захворюваннях зміни серцево-судинної системи бувають настільки постійними (збудження серця, синдром геморагічного діатезу), що про них можна говорити як про постійні клінічні ознаки хвороби.

Досліджуючи серцево-судинну систему, спочатку досліджують серце (серцевий поштовх, перкусія і аускультация), а потім і периферичні кровоносні судини.

Дослідження серцево-судинної системи закінчують визначенням її функціональної спроможності. При аналізі показників функціональної спроможності серцево-судинної системи слід враховувати вік, характер експлуатації тварини, стан вагітності, стать і загальний стан тварини.

Дослідження органів дихання. При ряді інфекційних хвороб тварин часто спостерігаються зміни дихання, виражені клінічно. Ось чому у кожній тварини, яку підозрюють у захворюванні на інфекційну хворобу, поряд з іншими органами і системами слід ретельно дослідити апарат дихання.

Спочатку досліджують верхні дихальні шляхи. Потім оглядають грудну клітку; визначають частоту і тип дихання, ритм, силу дихальних рухів та їх (симетричність). У разі потреби проводять спеціальні і лабораторні дослідження, а саме при підозрі на туберкульоз – алергічні дослідження (комплексну туберкулінізацію), а для встановлення мікробовиділення відбирають і досліджують бронхіальний слиз.

Дослідження органів травлення. Дослідивши апарат дихання, досліджують травний тракт. При цьому звертають увагу на стан апетиту тварини, приймання кому і води, жуйку, відрижку, акт жування, ковтання, наявність блювоти, дефекацію та ін. Досліджують стан носового дзеркала (сухе, вогке, холодне, гаряче), слизову оболонку рота, губ, щік, шлунок, кишечник.

При ряді інфекційних хвороб тварин зміни травного тракту бувають настільки характерними, що за ними можна безпомилково встановити діагноз хвороби.

В разі потреби роблять мікроскопічне, мікробіологічне дослідження фекалій, взятих відразу ж після акту дефекації або добутих з прямої кишки.

Дослідження сечостатевої системи. Функція органів сечостатевої системи тісно пов'язана із загальним станом і діяльністю всього організму.

Отже, при інфекційній хворобі в патологічний процес втягується і сечостатева система, особливо нирки. Ось чому, досліджуючи сечостатеву систему, в багатьох випадках дістають дуже цінні відомості в загальному діагностичному комплексі інфекційної хвороби.

Так, наприклад, при захворюванні тварин на лептоспіроз поряд з іншими клінічними ознаками - жовтяницею, некрозом шкіри та слизових оболонок і т. ін. - спостерігається також і гемоглобінурія. Сеча у хворих тварин з гострим перебігом захворювання часто червоного або темно-червоного кольору. За хронічного перебігу хвороби спостерігається збільшення нирок до значних розмірів (у два-три рази).

Дослідження органів зору і слуху. В ряді випадків при інфекційних хворобах тварин і птиці відбуваються зміни в зоровому апараті і органах слуху, тому до комплексу клінічного дослідження тварини (птиці), хворої на інфекційне захворювання, включають дослідження цих органів. Так, наприклад, при сказі та інфекційному енцефаломієліті спостерігається повна нерухомість розширених зіниць; за злоякісної катаральної лихоманки та грипу – помутніння рогівки; при нейролімфоматозі курей - знебарвлення райдужної оболонки; при інфекційному гепатиті собак - помутніння рогівки і кератит; при хворобі Ауєскі і деяких інших інфекційних хворобах тварина може навіть осліпнути.

Дослідження нервової системи. Досліджують головний і спинний мозок, чутливість шкіри; звертають увагу на розлади координації рухів, паралічі, парези, судоми, на стан рефлексів, стан вегетативної нервової системи; в разі необхідності досліджують спинномозкову рідину.

При ряді інфекційних хвороб нервові прояви клінічних ознак хвороби бувають настільки характерно виражені, що стають провідними в загальному симптомокомплексі клінічних ознак хвороби.

5) Лабораторні і спеціальні дослідження

Слід мати на увазі, що клінічне дослідження хворої тварини не завжди дає повну уяву про характер інфекційної хвороби. Тому в зазначених випадках користуються й іншими методами діагностики: епізоотологічними, гематологічними, алергічними, серологічними, бактеріологічними, ендоскопічними, рентгенологічними і патологоанатомічними.

Поставивши діагноз на інфекційну хворобу тварини (птиці) на місці в господарстві чи населеному пункті, проводять ретельне вивчення епізоотологічної ситуації даного захворювання, керуючись діючою інструкцією, здійснюють заходи щодо негайної ліквідації виявленої хвороби і оздоровлення господарства (розплідника тощо).

2. Структура виконання курсової роботи:

1. РЕЄСТРАЦІЯ (REGISTRATIO)

Вид тварини (Species) _____
Дата, час поступлення (Datum, tempus) _____
Стать (Sexus) _____
Вік (Aetas) _____
Жива маса, вгодованість тварини (Massa poudus) _____
Кличка або інвентарний № (Pseudonim) _____
Масць, прикмети (Color et signa specialia) _____
Порода (Genus) _____
Мета утримання (Finis contentus) _____
Продуктивність (Produstivitas) (*лише для сільськогосподарських тварин*) _____
Власник тварини (Possessoris animalis) _____
Адреса власника тварини (Adressa possessoris animalis) _____
Діагноз початковий (Diagnosis primaria) _____
Діагноз остаточний (Diagnosis finalis) _____
Вислід хвороби, дата (Exitus morbi, datum) _____

2. АНАМНЕЗ (ANAMNESIS)

Анамнез про життя тварини (*Anamnesis vitae*)

Анамнез про хворобу (*Anamnesis morbi*)

**3. ОБСТЕЖЕННЯ ТВАРИНИ ПРИ РЕЄСТРАЦІЇ
(STATUS PRAESENS UNIVERSALIS)**

Загальне дослідження. Дата і час (*Datum, tempus*) _____

Температура тіла ($T^{\circ}\text{C}$) _____

Загальний стан тварини (*Status communis animalis*).

Слизові оболонки (*Tunicae mucosae externae et conjunctivae*)

Шерстний покрив і шкіра (*Pili et cutis*).

Лімфатичні вузли (*Nodi lymphatici externi*).

4. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ ТА ОРГАНІВ

Серцево – судинна система (*Systema cardio-vascularae*).

Система органів дихання (*Systema respiratorium*).

Спеціальні методи дослідження (Explorationes speciales) (за необхідності) _____

6. Прогноз (Prognosis) _____

7. План лікування (Planum curationis):

1. Ізоляція хворої тварини _____

2. Етіотропна, специфічна терапія: _____

3. Патогенетична терапія: _____

4. Симптоматична терапія: _____

8. Перебіг хвороби і лікування (Decursus morbi et therapia)

ЗРАЗОК

Дата	Температура, °С	Пульс, уд/хв	Дихання, дих.р/хв	Симптоми та перебіг хвороби	Лікування, догляд, дієта
8.02.22	40,0	120	28	Тварина пригнічена, апетит відсутній, спрага помірна. Волосся навколо рота склеєне слиною, із очей та носової порожнини витікання серозного ексудату. Вдих та видих аритмічні, дихання	Тварину ізолювано, надано спокій. Для лікування використано: 1) протівірусний засіб- Циклоферон в дозі 0,3 мл, в/м в ділянці стегна. 2) Антибіотик – Байтрил 5% в дозі 0,3 мл, п/ш. 3) загально стимулюючий,

				жорстке, незначний кашель, пронос.	вітамінний препарат – Катозал 10 % - в дозі 0,5 мл, п/ш. Rp.: Sol. Cycloferon 2ml D.S. Внутрішньом'язово, 0,3 мл. # Rp.: Sol. Baytril 5%- 100 ml D.S. Підшкірно, в дозі 0,3 мл. # Rp.: Sol. Catosal 10% - 100 ml D.S. Підшкірно, в дозі 0,4 мл. Rp.: <i>Thiamini chloridi 5% - 1 ml</i> <i>D.t.d. № 1 in amp.</i> <i>S. П/шк, на одне введення.</i>

9. ЕПІКРИЗ (EPICRISIS)

Остаточне обговорення перебігу хвороби з посиланням на літературні джерела.

Висновки (Summarium, Argumentum).

10. Список використаних інформаційних джерел.

Вказується прізвище автора (авторів) опрацьованого джерела, його назву (підручник, посібник, стаття, збірник тощо) місце видання і видавництво, рік видання, кількість сторінок або номери сторінок, звідки була взята інформація. Список повинен включати не менше 8-10 джерел, більша половина яких повинні бути сучасними.

Оформлюється список згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Посилання в тексті магістерської роботи на джерела слід зазначати згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад, ". ..у

роботах [1–7]...". Список має містити 50–70 літературних джерел, опублікованих переважно за останні 10-15 років.

Приклад: Книги: Один автор: 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.

Два автори: 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.

Три автори: 1. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Без автора: 1. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.

Автореферати дисертацій: 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.

Дисертації: 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.

Законодавчі та нормативні документи: 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

Патенти: 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28,

G21H3/00. No 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. No 13. 4 с.

Стандарти: 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді):
1. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.

Частина видання: продовжуваного видання: 1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.

Частина видання: періодичного видання (журналу, газети): 1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії// Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92.

Електронні ресурси: 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&> (дата звернення: 15.11.2017).

11. Додатки – в цьому розділі необхідно представити додаткові таблиці, схеми, фотографії, малюнки, графіки, які дають можливість глибше розкрити тему роботи.

Всі додатки нумеруються літерами А, Б, В, ... і мають загальну з курсовою роботою нумерацію сторінок. На всі додатки в тексті курсової роботи повинні бути посилання. Курсова робота ілюструється таблицями, графіками, малюнками, фотографіями, препаратами, макетами тощо.

3. Приблизний перелік тем курсових робіт (історія хвороби):

1. Парвовірусний ентерит собаки (історія хвороби).
2. Коронавірусний ентерит собаки (історія хвороби).
3. Чума м'ясоїдних (історія хвороби).
4. Мікроспорія кішки (історія хвороби).
5. Інфекційний гепатит собаки (історія хвороби)
6. Аденовірусна інфекція собаки (історія хвороби).
7. Хвороба Лайма собаки (історія хвороби).
8. Панлейкопенія кішки (історія хвороби).
9. Інфекційний трахеобронхіт собаки (історія хвороби).

10. Лептоспіроз собаки (історія хвороби).
11. Лептоспіроз кішки (історія хвороби).
12. Трихофітія собаки (історія хвороби).
13. Каліцівірусна інфекція котів (історія хвороби).
14. Хламідіоз котів (історія хвороби).
15. Бешиха свиней (історія хвороби).
16. Трихофітія телят (історія хвороби).
17. Хвороба Тешена свиней (історія хвороби).
18. Колібактеріоз телят(історія хвороби).
19. Сальмонельоз телят(історія хвороби).
20. Сальмонельоз свиней(історія хвороби).
21. Репродуктивно-респіраторний синдром свиней (історія хвороби).
22. Респіраторно-синтиціальна інфекція телят(історія хвороби).

Додаток А

Зразок титульної сторінки

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ІНФЕКЦІЙНИХ ТА ІНВАЗІЙНИХ ХВОРОБ**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби»

(назва дисципліни)

(Історія хвороби)

Діагноз початковий (Diagnosis primaria) *Чума м'ясоїдних (Febris catarrhalis et nervosa canum)*

Діагноз остаточний (Diagnosis finalis) *Чума м'ясоїдних, кишкова форма (Febris catarrhalis et nervosa canum, enteritidis forma)*

Здобувача(ки) ___ курсу ___ групи ОС «Магістр»

Спеціальність: 211 «Ветеринарна медицина»

Івана ІВАНОВА

(ім'я та прізвище)

Керівник: доцент, канд. вет. наук Тетяна КАРЧЕВСЬКА

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та прізвище)

Національна шкала

Кількість балів:

оцінка ECTS _____

Члени комісії:

(прізвище та ініціали)

(прізвище та ініціали)

(прізвище та ініціали)

м. Кам'янець-Подільський – 20____ рік

Методичні рекомендації до виконання та оформлення курсової роботи з дисципліни «Епізоотологія та інфекційні хвороби» (Історія хвороби) для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»/ Тетяна КАРЧЕВСЬКА. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2022. 27 с. (1,13 ум.д.а.).

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», вул. Шевченка, 12,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл., 32300

